

Nr 144.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till Grundförbättringar: Lyckebyåns regleringsföretag; givnen Stockholms slott den 7 mars 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF.

G. E. Sträng.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Statsrådet Sträng anmäler efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, och statsrådet Mossberg fråga om anvisande av medel till Lyckebyåns regleringsföretag och vissa därmed sammanhängande spörsmål och anför därvid följande.

Till bestridande av kostnader för torrläggning och kolonisation i samband med reglering av Lyckebyån ha under ett flertal år sedan budgetåret 1936/37 anvisats sammanlagt 1 641 300 kronor från de jämlikt riksdagens medgivande under anslag till arbetsmarknadsreglerande åtgärder anvisade särskilda medlen till främjande av företagsverksamhet (prop. nr 265/1936, 300/1937, 284/1938, 178/1939, 236/1940, 283/1943, 273/1944 och 293/1946). Härjämte har för inköp av fastigheten Flaken 1¹ och 1⁴ ett belopp av 52 000 kronor anvisats i form av ett särskilt investeringsanslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1945/46 under Statens affärsverksfonder: Domänverket. Jag torde inled-

ningsvis få erinra om tillkomsten av berörda regleringsföretag.

I skrivelse den 17 december 1935 hemställde 1935 års Blekingeutredning, att för beredande av ökade försörjningsmöjligheter åt befolkningen inom Blekinge län Kungl. Maj:t måtte, efter den utredning som kunde anses påkallad, lämna statens jordnämnd bemyndigande att enligt angivna riktlinjer i nämndens regi utföra ett torrlägnings- och kolonisationsföretag, avseende reglering av Lyckebyån i Blekinge och Kalmar län beträffande sträckan Fursjön—Bockabosjön i norr och Bånga damm omkring 800 meter nedanför Kroksmåla i söder.

I en till 1936 års riksdag avlåten proposition, nr 265, angående anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten m. m. framhöll chefen för socialdepartementet efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet att, därast de fortsatta övervägandena skulle bekräfta, att de förutsättningar från vilka Blekingeutredningen utgått vore för handen, skäl förelåge för staten att, i den ordning förslaget avsåge, medverka vid företagets genomförande.

Sedan riksdagen i skrivelse den 19 juni 1936, nr 355, anmält, att förenämnda uttalanden icke föranledde någon erinran från riksdagens sida, samt statens jordnämnd föreslagit, att i stället för jordnämnden måtte för ändamålet tillsättas ett särskilt lokalt verkställighetsorgan, tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1936 chefen för jordbruksdepartementet sistnämnda dag sakkunniga för vidtagande av förberedande åtgärder i syfte att ifrågavarande företag skulle kunna komma till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med de av 1935 års Blekingeutredning i skrivelsen den 17 december 1935 angivna riktlinjerna. Enligt sagda bemyndigande skulle det åligga de sakkunniga att snarast möjligt för godkännande underställa chefen för jordbruksdepartementet plan för det förberedande arbetets bedrivande.

Till fullgörande av sitt uppdrag inkommo de sakkunniga, vilka antagit benämningen lyckebyåutredningen, med en den 23 april 1937 dagtecknad skrivelse i ämnet, innefattande plan som nyss nämnts.

I anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t åt utredningen att å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar vidtaga erforderliga åtgärder för att omfördälda företag, benämnt »vattenavledningsföretaget Lyckebyån mellan Bånga damm och Fursjön», måtte under statens medverkan komma till stånd i huvudsak på det sätt och i den ordning, som av utredningen föreslagits. I uppdraget innefattades även bemyndigande för utredningen att inom ramen för en av distriktslantmätaren N. Enéll uppgjord förhandsplan för Kungl. Maj:ts och kronans räkning inköpa fast egendom i den omfattning utredningen kunde finna erforderlig för ett ändamålsenligt genomförande av den med vattenavledningsföretaget sammanhängande kolonisationen.

I fråga om erforderliga medel för finansieringen av vattenavledningsföretaget samt markinköpen för genomförandet av den nya fastighetsbildningen får jag hänvisa till den sammanställning av beräknade kostnader härför, som i enlighet med utredningens uppgifter återgavs i propositionen nr 300 till 1937 års riksdag (s. 46). Av denna sammanställning framgår, att de kostnader, som

avsågos skola stanna å statsverket, beräknades till 331 000 kronor, medan ett belopp av 832 924 kronor av staten skulle förskjutas såsom rörelsekapital å företaget. På grund av olika omständigheter ha emellertid kostnaderna icke kunnat hållas inom den beräknade ramen. Såsom framgår av det föregående ha för ändamålet hittills anvisats sammanlagt 1 693 300 kronor, varav 50 000 kronor för anskaffande av traktorer och plogar för djupplöjning av vissa torrlagda områden. Av förstnämnda belopp ha, som förut framhållits, 52 000 kronor avsetts för inköp av fastigheten Flaken 1¹ och 1⁴. Frågan hurvida och i vad mån ifrågavarande kostnader definitivt och allt framgent borde gäldas av arbetslöshetsanslaget har såsom framhållits i samband med anslagsåskandena i förenämnda propositioner, ansetts böra få bero på en senare prövning. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t genom beslut den 2 februari 1945 anbefallt statens sakrevision att i samråd med lyckebyåutredningen till granskning upptaga frågan om sättet för nämnda företags fortsatta bedrivande liksom ock dess framtida omfattning samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande i ämnet, vartill granskningen kunde föranleda. Till fullgörande av nämnda uppdrag har *statens sakrevision* med skrivelse den 14 oktober 1946 överlämnat en promemoria som upprättats av särskilda av sakrevisionen tillkallade sakkunniga.¹ Yttranden häröver ha avgivits av lyckebyåutredningen, lantmäteristyrelsen, lantbruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen. Vid lantbruksstyrelsens och egnahemsstyrelsens yttranden ha fogats utlåtanden av Kalmar läns södra och Blekinge läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott respektive egnahemsnämnderna i Kalmar läns södra område och Blekinge län.

I skrivelse den 24 februari 1947 har *lyckebyåutredningen* hemställt om anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande ändamål.

I förenämnda promemoria har inledningsvis lämnats en närmare redogörelse över *Lyckebyåföretagets ändamål och omfattning*, varav bland annat framgår följande.

Företaget, som utföres i statens regi och på dess ansvar, avser, i vad angår torrläggningen, en fullständig utdikning av sankmarkerna inom regleringsområdet, varigenom ursprungligen beräknats skola utvinnas cirka 2 000 har odlingsbar mark. I detta syfte skall Lyckebyån uppgrävas till en längd av 17 km. Ån skall vidare fördjupas med 2 meter och givas en bottenbredd av 18 meter. För att skaffa odlingsmarkerna utlopp till ån skola större avlopps diken grävas, s. k. bikanaler, intill en längd av 67 km. Kolonisationsföretaget har till syfte att skapa bärkraftiga jordbruksenheter, dels genom komplettering av i företaget ingående brukningsdelar, dels ock genom nybildning av fastigheter. Enligt det av distriktslantmätare Enéll utarbetade förslaget skulle sålunda 205 brukningsdelar kunna erhålla tillskottsjord och 34 fastigheter kunna nybildas. I samband med torrläggningen och kolonisationen skola vissa vägarbeten utföras inom området. De nybildade fastigheterna skola sålunda enligt de uppgjorda planerna förses med utfartsvägar till eu sammanlagd längd av 7 km, vartill komma huvudvägar intill en längd av cirka 20 km.

¹ De sakkunniga ha varit ledamoten av riksdagens andra kammare, bankofullmäktigen J. A. Andersson, byråchefen i lantbruksstyrelsen A. Granström, sekreteraren hos statens sakrevision S. Granström och jägmästaren G. Tamm.

Av de i promemorian därefter lämnade uppgifterna rörande företagens utförande samt kostnaderna här för må återgivas följande.

Sedan lyckebyåutredningen dels genom vissa markinköp, dels genom avtal med delägarna i det blivande torrlägningsföretaget erhållit 94 procent av rösträtten i detsamma, ställde sig utredningen som sökande till företaget och påfordrade officiell syneförrättning enligt bestämmelserna i vattenlagen. Syneförrättningen avslutades sommaren 1938.

Efter det Söderbygdens vattendomstol i december 1938 förklarar hinder icke föreligga för företagens utförande, påbörjades arbetena år 1939. Till entreprenör för uppgrävning av åns huvudränna samt för byggande av en ny vägbro antogs AB Skånska cementgjuteriet enligt kontrakt i juli 1939. Entreprenadsumman utgjorde 650 000 kronor. Arbetet, som utfördes med grävmaskiner och som beräknades skola pågå 3 år, försenades emellertid på grund av oljebrist. För närvarande beräknas arbetet bli avslutat i november 1946 för en sammanlagd kostnad av 760 000 kronor. Kostnadsökningen har föranletts dels av att de ursprungligen använda grävmaskinerna måst omändras för gengasdrift, dels av att fast berg förekommit i större utsträckning än som angivits i arbetsbeskrivningen. Arbetet med grävningen av bikanalerna påbörjades successivt, allteftersom huvudrännan uppgrävdes. I slutet av år 1945 voro emellertid, huvudsakligen på grund av svårigheterna att erhålla arbetskraft, endast 8 km bikanaler uppgrävda. Samtliga återstående bikanaler äro emellertid kontrakterade och skola kontraktsenligt vara uppgrävda i november 1947. Den slutliga kostnaden för uppgrävningen av bikanalerna beräknas komma att uppgå till 453 000 kronor.

Den sammanlagda kostnaden för själva torrläggningen kan med utgångspunkt från gällande kontrakt och under förutsättning att intet oförutsett tillstöter beräknas komma att uppgå till omkring 1 500 000 kronor. I nämnda belopp ingå, förutom kostnaderna för uppgrävning av årännan och bikanaler å (760 000 + 453 000 =) 1 213 000 kronor, kostnader för förundersökning, syneförrättning, ersättning till vattenverksägare m. m. Såsom framgår av det anförda komma kostnaderna för företaget att väsentligen överstiga de ursprungligen beräknade. Av nedanstående tablå framgå de olika värden på nettobåtningen, varmed räknats under företagens skilda utvecklingsskeden.

	Båtnads- värde kronor	Kostnader kronor	Nettobåtning kronor
Blekingeutredningen 1935	1 461 808	928 800	+ 533 008
Lyckebyåutredningen 1937	1 543 400	973 560	+ 569 839
Syneförrättning 1938	1 485 408	843 780	+ 641 628
Vattendomstolen 1938	1 140 000	950 000	+ 190 000
Beräkning våren 1946	1 140 000	1 231 000	— 91 000

Därest hänsyn toges till hela den nu beräknade sammanlagda kostnaden för företaget (1 500 000 kronor), ökas den angivna förlusten å 91 000 kronor med 269 000 kronor till omkring 360 000 kronor.

Enligt den av lyckebyåutredningen utarbetade förhandsplanen skulle utredningen för att främja fastighetsbildningen inom området förvärva tillhoppa 944 har mader, skogsmark m. m. för en beräknad kostnad av 220 000 kronor, vilka områden avsetts att efter erforderliga lantmäteriförrättningar m. m. försäljas som självständiga fastigheter. Arealen av de enligt planen hittills inköpta markområdena uppgår till sammanlagt 828 har. Lyckebyåutredningen har emellertid även inköpt 358 har vid sidan av den upprättade

planen, varför sammanlagt förvärvats mark om 1 186 har för en kostnad av omkring 280 000 kronor. I nämnda areal- och kostnadssiffror ingår emellertid fastigheten Flaken, för vars inköp särskilda medel anvisats av 1945 års riksdag. Denna fastighet, som omfattar en areal av 200 har, brukas som ett undervisnings- och demonstrationsjordbruk.

Inom den i Blekinge län belägna delen av regleringsområdet ha flertalet lantmåteriförrättningar avslutats, de inköpta områdena avstyckats och sammanlagts till nya registerfastigheter enligt förhandsplanen. Sålunda äro inom denna del av regleringsområdet 18 registerfastigheter (kolonat) bildade, 1 har utgått ur planen och 5 äro ännu ej fullt färdiga. Motsvarande uppgifter för utredningens marker inom Kalmar län äro 2 fastigheter bildade, 1 har utgått och 7 äro ej färdigbildade. De inköpta områdena ha tillträtts av utredningen, men säljarna äga fortfarande utnyttja dem till slätter och bete i enlighet med bestämmelserna i köpekontrakten. Huvuddelen av köpeskillningar ha erlagts.

Arbetet med de i förhandsplanen planerade vägarna påbörjades huvudsakligen på grund av brist på arbetskraft icke förrän på hösten 1943. På huvudvägarna, som utföras i arbetsmarknadskommissionens regi, hade arbetet i oktober 1945 utförts inom Blekinge län till 45 procent och inom Kalmar län till 38 procent. Byggandet av de i förhandsplanen angivna utfartsvägarna har däremot fått anstå.

Beträffande kostnaderna för företaget må utöver vad i det föregående återgivits erinras, att omkring 95 procent av delägarna i företaget tillförsäkrats statens skydd mot kostnadshöjning. I enlighet med de av Blekingeutredningen uppdragna riktlinjerna har lyckebyåutredningen i de avtal, varigenom delägarna i företaget antingen till staten överlåtit sin rösträtt eller sålt mark enligt planen, i gengäld tillförsäkrat dessa delägare en begränsning av deras delaktighet i kostnaderna för företaget genomförande. Delaktigheten har maximerats till de belopp, vartill jämlikt förundersökningarna med viss senare justering vars och ens kostnader skulle belöpa sig, om företaget kommit till stånd i vanlig ordning. Därvid ha kostnaderna för företaget beräknats omfatta, förutom de vid förundersökningarna beräknade arbetskostnaderna och ersättningarna tillhoppa 933 410 kronor, även vissa kostnader för förundersökning, hantlangning samt laga syn och vattendomstolens handläggning av ärendet tillhoppa uppgående till 40 150 kronor eller sålunda sammanlagt 973 560 kronor. Med utgångspunkt härifrån samt från det vid förundersökningarna uppskattade båtnadsvärdet om 1 543 000 kronor skulle å statsverket belöpa 360 703 kronor samt å delägarna slutligen stanna ett kostnadsbelopp av sammanlagt 612 856 kronor. Genom berörda avtal ha flertalet av de enskilda delägarna sålunda erhållit ett skydd mot en opåräknad kostnadsstegring.

De sakkunniga ha därefter redogjort för sina allmänna synpunkter på företaget och därvid framhållit, att detsamma i vissa viktiga avseenden icke kommit att helt infria förväntningarna. Uppgrävningarna hade dragit ut på tiden och under arbetets fortgång hade den tidigare arbetslösheten förbytt i brist på arbetskraft. Dessutom hade det visat sig att flera av förutsättningarna för företagets igångsättande icke i allo varit hållbara. Resultatet kunde därför icke förväntas bli lika gynnsamt som man från början hoppats och kostnaderna komme att icke oväsentligt överstiga de beräknade. I fråga om företagets fortsatta bedrivande ha de sakkunniga föreslagit i huvudsak följande.

Vad angår torrlägningsarbetet har detta numera fortskridit så långt, att upptagandet av Lyckebyåns huvudrännan i det närmaste är avslutad. Där-
emot återstår ännu mycket arbete med uppgrävningen av bikanalerna. Så-
som tidigare omnämnts, är arbetet med dessa kontrakterade och skall vara
färdigt i november 1947. Ytterligare försening torde dock av flera skäl vara
att befara. Sålunda har entreprenören under hand sagt sig ej kunna slutföra
arbetena förrän tidigast hösten 1948.

Enligt de sakkunnigas mening synes allt tala för att torrlägningsarbetet
skyndsamt fullbordas. Detta är angeläget icke minst med hänsyn till önske-
målet att de relativt omfattande arealer delvis god odlingsbar mark var-
om här är fråga, utnyttjades produktivt.

Vad angår kolonisationsföretaget har på uppdrag av landshövding Lin-
deberg år 1944 verkställt en undersökning av naturförhållandena inom Ble-
kinge av professorerna C. Malmström vid statens skogsforskningsinstitut och
O. Tamm vid skogshögskolan. Dessa undersökningar ha givit vid handen,
att markförhållandena inom Lyckebyåns regleringsområde äro sådana, att
skogsbruket där synes komma att bliva den i längden viktigaste näringen.
Då sålunda de förutsättningar rörande markens beskaffenhet, på vilka till-
komsten av företaget grundats, icke äro av den art, att den planerade kolo-
nisationen kan tänkas utvecklas efter hittills uppdragna riktlinjer, har på
sakrevisionens uppdrag företagits en omprövning av tidigare verkställda
markundersökningar inom området och i samband därmed utarbetats vissa
planer för ny fastighetsbildning. Dessa undersökningar, som utförts av pro-
fessorn vid Tekniska högskolan K. D. Myrbeck, ha gjort det möjligt för de
sakkunniga att i samförstånd med lyckebyåutredningen uppställa vissa prin-
ciper för en enligt jordbruksekonomiska och lantmäteritekniska linjer ratio-
nell markanvändning inom området. Tillämpningen av dessa principer ha,
väsentligen med hänsyn till de på senare tid skärpta kraven på åkerjordens
beskaffenhet, givit till resultat, att den såsom åkerjord lämpade arealen av de
torrlagda markerna är jämförelsevis begränsad. Den uppgår enligt beräk-
ningar å samtliga torrlagda marker till icke mer än omkring 500 har, me-
dan 300—400 har äro lämpade som betesmark. Övrig produktiv mark bör
däremot avsättas til skogsbruk. Enligt de sakkunnigas mening böra de ny-
vunna markerna i första hand avdelas som tilläggsjord till redan bestående
fastigheter för att skapa så fullständiga jordbruksenheter som möjligt inom
området. Först i andra hand böra de nyttjas för nybildning av jordbruk.

Behov av en ny närmare utarbetad plan för de torrlagda markernas ra-
tionella fördelning och utnyttjande, eventuellt i samband med en förändrad
fastighetsbildning, synes närmast föreligga beträffande byarna Åbyholm,
Ledja, Parismåla och Hyltan. Myrbeck hade därför utarbetat alternativa
planer för markanvändningen inom dessa byar. I första hand hade upprättats
en idealplan, vilken vore att betrakta såsom den ur moderna jordbrukseko-
nomiska och lantmäteritekniska synpunkter mest rationella. Då det emeller-
tid för närvarande icke syntes möjligt eller lämpligt att söka förverkliga
denna plan hade därjämte utarbetats en modifierad plan, som i större ut-
sträckning än idealplanen toge hänsyn till nu rådande förhållanden inom
byarna. Förslaget innebär härjämte dels krav på övergivande av den tidigare
uppgjorda planen för utfartsvägarna dels ändring i den hittills följda pla-
nen för bikanalernas sträckning.

De sakkunniga ha därefter uttalat, att det, framför allt med hänsyn till
att resultatet av företaget kunde förväntas bliva icke obetydligt mindre än
beräknat, icke syntes möjligt att låta alla jordägare inom det av torrlägg-

ningsföretaget berörda området få direkt nytta av vattenavledningsföretaget. Även om småbrukarebefolkningen inom området icke kunde sägas finnas i något egentligt nödläge vore det dock motiverat, att en förbättring i befolkningens försörjningsläge komme till stånd. Sålunda borde enligt de sakkunnigas mening en ökning av trädgårdsodlingen kunna verksamt bidra till åstadkommandet av mera bärkraftiga jordbruk. Utredning därom hade verkställts av vederbörande trädgårdskonsulenter, som framlagt vissa förslag i detta hänseende. Under förutsättning att respektive odlare bidroge med en fjärdedel av kostnaderna för anskaffande av växtmaterial m. m. skulle statsanslag om sammanlagt 40 000 kronor erfordras för främjande av frukt-, bär- och köksväxtodlingen inom regleringsområdet.

De sakkunniga ha vidare funnit det önskvärt, att sådana anordningar komme till stånd, att jordbrukarna inom området lämnades erforderlig vägledning vid utnyttjandet av de torrlagda markerna. Då de verkställda markundersökningarna givit vid handen, att fastigheten Flaken icke lämpade sig för jordbruk, måste tanken på att därstädes nybilda en jordbruksgård övergivas. Däremot syntes förutsättningarna för skogsbruk å fastigheten mycket gynnsamma. Enligt de sakkunnigas mening vore det därför naturligt, att fastigheten bibehölles under domänfonden och under domänstyrelsens förvaltning användes för ett rationellt bedrivet skogsbruk. Möjligen kunde Blekinge läns skogsvårdsstyrelse övertaga densamma för att använda den såsom skogsvårdsgård i en eller annan form. Den rådgivande verksamheten borde i stället handhavas av exempelvis hushållningssällskapen, egnahemsnämnderna och skogsvårdsstyrelserna inom respektive län samt av Lantbruksförbundets byggnadsförening.

Rörande den framtida ledningen av företaget ha de sakkunniga framlagt vissa förslag och i detta hänseende anfört följande.

Vad som nu återstår för lyckebyåutredningen, synes i stort sett vara fullföljandet av den egentliga torrlägningsverksamheten (uppgrävningen av huvudrännan och bikanalerna) samt genomförandet av de lokala väganläggningar, som enligt föreliggande modifierade plan böra komma till stånd. Enligt utredningsmännens mening bör det även tillkomma lyckebyåutredningen att utan dröjsmål genomföra dessa åtgärder.

Å vederbörande hushållningssällskap torde böra ankomma att igångsätta och leda den planerade frukt-, bär- och grönsaksodlingen samt att i samarbete med skogsvårdsstyrelse, egnahemsnämnd samt andra berörda organ omhändera viss rådgivnings- och upplysningsverksamhet. Båda dessa uppgifter äro nämligen av den natur, att de lämpligen böra ombesörjas även utanför det egentliga torrlägningsområdet.

I övrigt synes, med nedan nämnda undantag, handhavandet av den utav vattenavledningsföretaget föranledda kolonisationsverksamheten böra överlämnas åt egnahemsorganisationen och inlemmas i dess ordinarie arbetsuppgifter. De genom regleringen vunna, staten tillhöriga odlingsmarkerna böra i överensstämmelse härmed överföras till jordfonden. Kolonisationen inom området i enlighet med förordad plan bör närmast genomföras genom försorg av vederbörande egnahemsnämnder i Blekinge och Kalmar län, vardera för sin del av torrlägningsområdet. Överlämnandet av ifrågavarande uppgifter torde böra ske från och med den 1 juli 1947.

För att vinna en lämplig jorddisposition för fastighetsbildningen i enlighet med de uppgjorda planerna är det enligt utredningsmännens mening nödvändigt, att de utav lyckebyåutredningen sedan länge bedrivna fastighetsköpen fortsättas. I den mån lämpliga tillfällen till jordförvärv yppa sig böra dessa därför tillvaratagas. Detta bör närmast ske av de statliga organ, nämligen egnahemsnämnderna, som redan genom särskilda anslag bedriva en motsvarande inköpspolitik eller förmedla överlåtelser av jord å landsbygden. För att icke några gynnsamma möjligheter till fastighetsförvärv skola förloras, innan egnahemsnämnderna övertaga kolonisationsuppgifterna, d. v. s. före ingången av budgetåret 1947/48, bör lyckebyåutredningen bemyndigas att intill dess inköpa jord inom området till underlättandet av den planerade fastighetsbildningen. Härför erforderliga medel, beräknade till 100 000 kronor, böra ställas till lyckebyåutredningens förfogande.

Då det är av den allra största vikt för ett förverkligande av de uppgjorda planerna för en rationell fastighetsbildning, att ledningen och övervakningen av lantmäteriets roll i samband härmed säkerställes, vilja de sakkunniga föreslå, att överlantmätarna inom Blekinge och Kalmar län erhålla särskilt uppdrag att i fortsättningen leda och övervaka fastighetsbildningen inom vardera sin del av regleringsområdet med ledning av och, så långt sig göra låter, i huvudsaklig överensstämmelse med de förordade planerna. Överlantmätarna ha såsom adjungerade ledamöter i lyckebyåutredningen följt arbetet med planernas upprättande och torde även i huvudsak vara insatta i föreliggande frågor.

I fråga om kostnaderna för företagets slutförande ha utredningsmännen erinrat, att den slutliga kostnaden för torrlägningsföretaget kunde uppskattas till 1 499 000 kronor. Då av nämnda belopp intill den 31 december 1945 av utredningen utbetalats 862 200 kronor samt en behållning å 411 406 kronor förefunnes, uppginge det resterande medelsbehovet till i runt tal 225 000 kronor. De återstående kostnaderna för verksamheten i lyckebyåutredningens regi i vad avsåge kolonisationen kunde beräknas till 445 000 kronor, därav för gäldande av oguldna köpeskillingar 60 000 kronor, för nyanläggning och förbättring av utfartsvägar 275 000 kronor, för viss marklösenersättning för huvudväg 10 000 kronor samt för jordinköp (för budgetåret 1946/47) 100 000 kronor. Då den befintliga behållningen den 31 december 1945 utgjorde 100 045 kronor, varav 50 000 kronor avsåge medel som anvisats av 1943 års riksdag för anskaffande av traktorer och plogar och som numera icke syntes böra tagas i anspråk för detta ändamål, kunde det återstående medelsbehovet för kolonisationsverksamheten beräknas till i runt tal 345 000 kronor. Därutöver erfordrades i enlighet med vad de sakkunniga föreslagit ett belopp av 40 000 kronor för främjande av frukt-, bär- och köksväxtodling inom regleringsområdet. De återstående kostnaderna kunde alltså beräknas till $(225\ 000 + 345\ 000 + 40\ 000 =)$ 610 000 kronor, varifrån emellertid borde dragas det belopp å 186 000 kronor, som av 1946 års riksdag anvisats för ändamålet. Resterande medelsbehov skulle därför numera uppgå till 424 000 kronor.

Statens sakrevision har i sin förenämnda skrivelse anslutit sig till vad i promemorian anförts. Sakrevisionen har särskilt understrukit angelägenheten av att nu pågående dikningsföretag, i vad detsamma avsåge bikanalernas dimen-

sionering och sträckning, så snart som möjligt upptoges till omprövning. Tills vidare syntes arbetet med bikanalernas uppgrävning böra begränsas till de kanaler, vilka inginge i den utarbetade planen för markdispositionen.

Lyckebyåutredningen har i sitt remissutlåtande erinrat, att uppgrävningen av åns huvudränna nu vore avslutad under det att de till företaget hörande bikanalerna beräknades bli färdiga tidigast år 1948. I fråga om kolonisationen hade hittills endast vissa förberedande åtgärder vidtagits. Bland dessa kunde nämnas utbyggande av vägnätet vilket för närvarande påginge i arbetsmarknadskommissionens regi, samt vissa markförvärv för Kungl. Maj:ts och kronans räkning i och för planerad fastighetsrationalisering.

Utredningen har framhållit nödvändigheten av att en omprövning av planläggningen för den fortsatta fastighetsbildningen inom området komme till stånd och i detta hänseende anslutit sig till den av professor Myrbeck utarbetade s. k. modifierade planen. Då emellertid Myrbecks arbete endast verkställt såsom en skissartad planering, kunde denna icke i nuvarande utformning läggas till grund för fastighetsbildningen utan måste göras till föremål för överarbetning. I anslutning härtill borde jämväl frågan om förändring av bikanalernas sträckning och eventuella omdimensionering upptagas till prövning.

Då förverkligandet av den föreslagna fastighetsrationaliseringen skulle komma att underlättas om staten inköpte de fastigheter, som efter hand bleve till salu, syntes utredningen böra erhålla bemyndigande att för Kungl. Maj:ts och kronans räkning inköpa salubjudna för fastighetsregleringen lämpliga och erforderliga fastigheter inom området. Åtgärder borde samtidigt vidtagas för att man omedelbart skulle kunna börja arbetet med den planerade fastighetsrationaliseringen. I nuvarande läge syntes utredningen vara mest skickad att handhava och leda denna verksamhet, varför utredningen borde erhålla bemyndigande jämväl härtill.

Vad anginge fastigheten Flaken delade utredningen sakrevisionens uppfattning, att fastigheten i nuvarande läge ej borde användas till demonstrationsjordbruk. Enligt utredningens mening syntes fastigheten böra bibehållas såsom kombinerat jordbruk och i erforderlig grad upprustas. Tillsammans med övriga av utredningen förvaltade fastigheter borde fastigheten överföras till den av egnahemsstyrelsen förvaltade jordfonden.

Beträffande sakrevisionens förslag om stödjande av trädgårdsodlingen inom regleringsområdet har utredningen erinrat om att åtgärder i denna riktning redan vidtagits av hushållningssällskapen. Med hänsyn till bland annat befolkningens bristande erfarenhet på området syntes emellertid denna verksamhet ej böra forceras.

I fråga om den framtida ledningen av Lyckebyåföretaget har utredningen uttalat.

Vad angår sakrevisionens förslag att utredningen bör avvecklas den 30 juni 1947, då verksamheten skulle övertagas av egnahemsnämnderna, vill utredningen framhålla, att ur formell synpunkt hinder icke föreligger mot att utredningens uppdrag överflyttas å annan funktionär. Utredningen är med-

veten om att dess uppdrag måste slutföras snarast möjligt. Emellertid är det klart, att de uppgifter sakrevisionen ansett böra ankomma på utredningen icke kunna slutföras till nämnda dag. Härtill kommer, att de egnahemsnämnder, som skulle övertaga utredningens arbete, för närvarande äro starkt arbetsbelastade och lida brist på arbetskraft, varför nämnderna knappast böra betungas med de arbetskrävande uppgifter, varom här är fråga. Utredningen anser det vara till fördel för Lyckebyåföretaget, om den med sin nuvarande sammansättning finge ännu någon tid svara för företaget och anser det angeläget att så blir fallet. Utredningen finner därför, att utredningens avveckling icke bör ske så tidigt som sakrevisionen föreslagit utan föreslår, att utredningen redan meddelat uppdrag — innefattande bland annat erforderlig individuell fastighetsplanering, förvärv av tillskottsjord m. m. — skyndsamt fullföljes i utredningens egen regi och att eventuellt återstående uppgifter vid lämplig tidpunkt överföras till de tilltänkta lantbruksnämnderna eller andra för uppgiften lämpliga organ. Det synes lämpligt, att utredningen anmodas att i god tid före den 30 juni 1948 avgiva redovisning över arbetets dåvarande läge i olika avseenden ävensom utarbete plan till överlämnande av ledningen av företaget till egnahemsverksamhetens lokala organ i Blekinge och Kalmar län.

Slutligen är utredningen angelägen framhålla, att ett ytterligare förhållande av företagets slutförande ur ortsbefolkningens synpunkt vore att beklaga.

Mot sakrevisionens förslag rörande fastighetsplaneringen och dess genomförande samt den framtida ledningen av företaget har *lantmäteristyrelsen* icke haft något att erinra. Styrelsen har emellertid ifrågasatt, huruvida icke omhänderhavandet av arbetet med de lokala väganläggningarna borde uppdragas åt egnahemsorganisationen.

Egnahemsstyrelsen samt *egnahemsnämnderna i Kalmar läns södra område* och *i Blekinge län* ha i sina remissutlåtanden framhållit, att kraven på åkerjordens beskaffenhet inom regleringsområdet synas ha ställts alltför höga och föreslagit, att den av Myrbeck utarbetade s. k. modifierade planen gjordes till föremål för överarbetning. Under det att egnahemsstyrelsen ansett, att ledningen för kolonisationsföretaget från och med den 1 juli 1947 skulle överföras till egnahemsnämnderna, ha dessa uttalat, att denna tills vidare borde kvarligga hos Lyckebyåutredningen.

Jämväl *hushållningssällskapen i Kalmar läns södra område* och *i Blekinge län* ha framhållit, att kraven på duglig odlingsmark synas ha ställts alltför höga. Sistnämnda hushållningssällskap har därjämte uttalat, att tidpunkten för Lyckebyåutredningens avveckling syntes böra uppskjutas till tidigast den 30 juni 1948.

Lantbruksstyrelsen har icke haft något att erinra mot de av sakrevisionen framlagda förslagen, men erinrat att frågan om torrläggningens företagets utförande prövats vid syneförrättning enligt vattenlagen samt av vattendomstol, vilket medförde vissa svårigheter att ändra den fastställda dikningsplanen. Vidare har framhållits, att kontrakt tecknats med entreprenör rörande utförandet av bikanalerna, något som ävenledes kunde medföra vissa svårigheter vid mera omfattande förändringar. Därest täckta avloppsdiken anordnades skulle, med hänsyn till att markägarna garanterats skydd mot kostnadsökningar, merkostnaden icke till någon del kunna uttagas av vederbörande fastighetsägare under det att den minskning av kostnaderna, som kunde

uppstå genom kanalernas omdimensionering, syntes böra medföra att vederbörande jordägares kostnader reducerades.

Vad angår användningen av fastigheten Flaken ha *egna-hemsstyrelsen* och *lantmäteristyrelsen* framhållit, att det slutliga avgörandet rörande fastighetens användning syntes böra anstå tills vidare och att fastigheten liksom all annan av utredningen inköpt mark borde ingå i företaget och överföras till jordfonden. *Hushållningssällskapet* och *egna-hemsnämnden i Blekinge län* ha däremot i likhet med lyckebyåutredningen ansett, att fastigheten borde bibehållas såsom kombinerat jordbruk.

Lyckebyåutredningen har i sin förenämnda skrivelse den 24 februari 1947 upplyst, att av till företaget anvisade medel kvarstode till länsstyrelsens i Blekinge län disposition — frånräknat det för anskaffande av traktorer och plogar anvisade beloppet å 50 000 kronor — 419 289 kronor. Befintliga behållningar i arbetsstyrelsens kassa och i kolonisationskassan utgjorde 57 327 kronor respektive 56 337 kronor. Utredningen har därefter anfört följande.

Arbetet med årännans upprensning är nu så gott som slutfört och slutbesiktning kan beräknas äga rum så snart väderleksförhållandena det medgiva. Entreprenören AB Skånska cementgjuteriet tillkommer enligt huvudkontrakt och tilläggskontrakt 724 707 kronor samt såsom merersättning för oberäknade bergförekomster 15 187 kronor eller tillsammans 739 894 kronor. Därav äro hittills guldna 621 682 kronor, varför återstå att ytterligare utbetala 118 212 kronor.

Enligt avtal med entreprenör för uppgrävning av bikanalerna skall detta arbete vara slutfört före 1948 års utgång. Entreprenadsumman utgör 452 687 kronor. Härav äro utbetalta 94 207 kronor och återstå sålunda att utbetala 358 480 kronor.

Arbetsstyrelsens kassabehållning anses tillräcklig för bestridande av dess utgifter även under nästkommande budgetår.

Oguldna köpeskillingarna för av Kungl. Maj:t och kronan inköpta markområden uppgå till sammanlagt 58 445 kronor, förutom några mindre räntebelopp, som för närvarande icke kunna till siffran beräknas. Härtill kommer dels beviljat förskottsbelopp å 200 000 kronor för eventuella ytterligare jordinköp för ernående av en lämplig jorddisposition vid blivande fastighetsbildningar, dels till 5 000 kronor beräknad jordlösen för vägen Hagalund—Muggeboda och dels 50 000 kronor till anläggning av utfarts- och markvägar. För kolonisationskassans räkning skulle alltså erfordras sammanlagt 313 445 kronor med avdrag av nyssnämnda behållning å 56 337 kronor eller i avrundat tal 257 100 kronor.

I enlighet med vad nu anförts beräknar utredningen medelsbehovet för budgetåret 1947/48 sålunda.

Utgifter:

för årensvarsarbetet	kronor 118 200
» bikanalerna	» 358 480
» kolonisationsverksamheten	» 257 100
		<u>kronor 733 780</u>

Tillgångar:

behållning hos länsstyrelsen	» 419 280
------------------------------	-------	-----------

Återstår erforderligt anslag kronor 314 500.

Lyckebyåutredningen hemställer under hänvisning härtill om anvisande av ytterligare 314 500 kronor.

Före-
draganden.

Tillkomsten av Lyckebyåns torrlägnings- och kolonisationsföretag, vilket igångsattes efter medgivande av 1936 års riksdag, torde få ses mot bakgrund av då rådande förhållanden på arbetsmarknaden och behovet att bereda ökade försörjningsmöjligheter åt befolkningen inom Blekinge län. Genom torrläggningen beräknade man sålunda kunna tillskapa omfattande arbetstillfällen för den arbetslösa befolkningen. Att företaget kom till stånd syntes så mycket mera önskvärt, som man förväntade att detsamma skulle möjliggöra förstärkning och nybildning av ett betydande antal jordbruk. Medel för bestridande av statens utgifter för företaget samt för förskotterande av vissa belopp för genomförande av en bättre fastighetsbildning inom regleringsområdet ha i överensstämmelse härmed anvisats i samband med anslagen till arbetsmarknadsreglerande åtgärder. Torrlägningsföretaget har emellertid huvudsakligen på grund av krissvårigheter kommit att draga avsevärt ut på tiden och är ännu icke helt slutfört. Under företagets utförande har arbetsmarknaden i viss mån förändrat karaktär, i det att tidigare rådande arbetslöshet numera förbytts i brist på arbetskraft. Frågan om företagets fortsatta bedrivande synes med hänsyn härtill icke längre i första hand böra bedömas såsom ett arbetsmarknadsspörsmål. Även om företaget givetvis icke helt saknar betydelse ur sysselsättningssynpunkt synes emellertid behovet av detsamma med hänsyn till nuvarande läge på arbetsmarknaden icke tillnärmelsevis lika angeläget, som då företaget påbörjades. Då emellertid betydande värden kunde gå till spillo om företaget nu nedlättes, synes en avveckling på nuvarande stadium knappast kunna försvaras. Ehuru det ekonomiska utbytet av företaget ursprungligen överskattats, såsom den verkställda utredningen utvisar, torde nämligen de fördelar, som skulle stå att vinna genom torrläggningens och kolonisationens slutförande, komma att överstiga de ytterligare kostnader, som därigenom skulle åsamkas statsverket. Under dessa förhållanden torde enligt mitt förmenande icke böra ifrågasättas annat än att företaget fullföljes. Med hänsyn till vad nyss anförts rörande de ändrade förhållandena å arbetsmarknaden torde emellertid medel härför i fortsättningen icke böra utgå från anslaget till arbetsmarknadsreglerande åtgärder utan lämpligen böra anvisas från särskilt anslag under nionde huvudtiteln. Hittillsvarande kostnader för förevarande ändamål torde böra slutligt belasta de anslag från vilka anvisning skett.

Vad angår företagets fortsatta bedrivande återstår av torrlägningsarbetet huvudsakligen fullbordandet av bikanalernas uppgrävning. Beträffande kolonisationsverksamheten har sakrevisionen i sin utredning funnit, bland annat emedan den genom torrläggningen utvunna åkerarealen kunde beräknas bliva betydligt mindre omfattande än vad som ursprungligen förväntats, att den tidigare uppgjorda planen för fastighetsbildningen inom området icke syntes lämplig att följa vid det fortsatta arbetet. På sakrevisionens uppdrag ha därför nya planer upprättats, vilka revisionen ansett i huvudsak kunna läggas till grund för den fortsatta kolonisationsverksamheten. I anslutning härtill har sakrevisionen föreslagit, att lyckebyåutredningens verksamhet borde avvecklas från den 1 juli 1947, då torrlägningsarbetet beräknades

vara avslutat, och att kolonisationsverksamheten därefter skulle övertagas av de lokala egnahemsorganen i Blekinge och Kalmar län.

Enligt mitt förmenande synes ledningen för företaget, såväl i vad avser torrläggningen som kolonisationen, ännu någon tid böra kvarligga hos lyckebyåutredningen. I propositionen nr 75 till årets riksdag angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitikerna har chefen för jordbruksdepartementet föreslagit, att egnahemsnämnderna från och med den 1 juli 1948 skola upphöra och ersättas med andra lokala organ, lantbruksnämnder. Under förutsättning att detta förslag vinner riksdagens godkännande torde det därför vara lämpligt, att avvecklingen av lyckebyåutredningens verksamhet uppskjutes till sistnämnda dag, då torrläggningsföretaget i huvudsak kan beräknas vara slutfört, och att kolonisationsverksamheten därefter överföres till vederbörande lantbruksnämnder. Tills vidare torde det alltså böra ankomma på lyckebyåutredningen att skyndsamt slutföra torrläggningsföretaget och i samband därmed låta verkställa en överarbetning av de av sakkommissionen utformade planerna till ny fastighetsbildning inom området. I anslutning härtill torde bland annat frågan om bikanalernas sträckning och dimensionering böra upptagas till prövning, varvid emellertid inga sådana ändringar böra vidtagas vilka kunna medföra onödig tidsutdräkt. Jämväl spørsmålet om användningen av fastigheten Flaken, för vars inköp medel anvisats å kapitalbudgeten av 1945 års riksdag, torde få slutgiltigt avgöras i samband med regleringsföretagets slutförande.

I lyckebyåutredningens uppdrag ingår att inom ramen för en år 1937 uppgjord plan för statens räkning inköpa markområden i den omfattning som kan finnas behövlig för ett ändamålsenligt genomförande av kolonisationen. För att underlätta en lämplig fastighetsbildning inom regleringsområdet synes utredningen böra erhålla begärt bemyndigande att inköpa även sådan mark, som icke ingår i förenämnda plan. De medel, som jag i detta sammanhang föreslår riksdagen att anvisa för utredningens verksamhet, torde därför även böra kunna tagas i anspråk för att möjliggöra erforderliga markinköp.

Vad angår medelsbehovet för verksamheten under nästa budgetår har utredningen i sin skrivelse den 24 februari 1947 beräknat detta till 314 500 kronor. Nämnda belopp giver mig icke anledning till erinran. I enlighet med vad jag förut anfört torde detsamma böra anvisas under nionde huvudtiteln. Anslaget, som bör givas reservationsanslags karaktär, torde böra benämnas Grundförbättringar: Lyckebyåns regleringsföretag. Därest riksdagen bifaller vad jag sålunda förordat, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter rörande medlens disposition.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Grundförbättringar: Lyckebyåns regleringsföretag* å riksstaten för budgetåret 1947/48 under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 314 500.

Kungl. Maj:ts proposition nr 144.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Siv Schiöler.
